

Reisverslag ITF CEC
Pablo Jimenez en Judith Westerink
Februari 2008

PROGRAMMA.....	3
INLEIDING.....	4
ALLERLEI BESPREEKPUNTEN	4
PRO REGENWALD.....	4
COSTA RICAANSE OVERHEID	5
ORGANISATIE UITVOERING	5
GRONDEIGENDOM.....	7
STAND VAN DE CORRIDOR, OPTIES VOOR LANDAANKOOP	10
POTENCIANA.....	15
CASCARILLO	16
LA FUENTE.....	18
CERTIFICAATBOMEN.....	19
PROJECT TEPEZQUINTLES	20
VROUWENHUIS UNA PROA.....	21

Programma

Donderdag 21 februari	Vlucht van Amsterdam via Madrid naar San José (Iberia).	
Vrijdag 22 februari	Overleg in Coronado Bespreken programma Bespreken landeigendom Bespreken organisatie Bezoek aan advocaat	Miguel, Anabelle, Wade, Hermann Edelmann (Pro Regenwald)
Zaterdag 23 februari	Reis naar La Potenciana Aankomst in de regen Overleg over strategie aan te kopen gronden Slapen bij Oscar	Miguel, Hermann, Alberto, Oscar
Zondag 24 februari	Bekijken boomaanplant La Potenciana Bekijken Mayo Te paard naar optionele gronden ten noordoosten en naar Jimenez Slapen bij Oscar	Miguel, Hermann, Alberto, Oscar, Ronaldo
Maandag 25 februari	Te paard naar El Bosque II via Vianey Trejos Miguel brengt Hermann naar Orotina Alberto, Pablo en Judith brengen de paarden naar El Sur via Hermanos de Luís met zicht op Rita en Sofia Pablo slaapt bij Cecilia en Juan Judith in La Estación	Miguel, Hermann, Oscar, Alberto Alberto
Dinsdag 26 februari	Finca Lalo ('La Fuente') Certificaatbomen 's Avonds overleg grondaankoop	Miguel, Giovanni, Alberto Miguel, Alberto, Luís
Woensdag 27 februari	Bosque I met Alberto 5 Pasos (Cascarillo) Rojas	Miguel, Giovanni, Alberto
Donderdag 28 februari	Reis naar Wade Tepezquintles Vrouwenhuis Bespreking organisatie en landeigendom	Miguel, Wade
Vrijdag 29 februari	Laatste bespreking bij Wade: organisatie, financiën, S.A.'s Reis van Longo Mai naar San José Vlucht van San José via Madrid naar Amsterdam (Judith). Pablo blijft nog 2 weken.	Miguel, Wade
Zaterdag 1 maart	Aankomst Judith in Amsterdam.	

Inleiding

Ieder jaar bezoeken we de Carara Ecologische Corridor om de voortgang van het werk te bespreken en mee te denken met strategische keuzes. Maar ook om de vriendschap weer aan te halen. We bezoeken daarbij het gebied zelf en proberen zoveel mogelijk met onze eigen ogen te zien.

Het gaat goed met de corridor. We zijn in 1999 begonnen zonder te weten waar we zouden eindigen. We begonnen langzaam, stapje voor stapje, met bosaanplant en grondaankoop. Maar inmiddels zijn we in een versnelling terecht gekomen. De bedragen die we kunnen besteden worden groter, het grondbezit breidt zich uit. We zitten daarom in een spannende fase, want groter groeien vraagt om een andere manier van werken. Het elkaar zien en spreken is daarom extra belangrijk.

Allerlei bespreekpunten

De besprekingen vinden plaats in het huis van Miguel en Anabelle in Coronado, in het kantoor van de advocaat in San José, in het huis van Oscar in La Potenciana, in het Estación in El Sur, in het huis van Wade in Longo Mai, onderweg in de auto, onderweg op een paard, onderweg te voet of zomaar ergens tussendoor. Ik heb per thema daarom een samenvatting gemaakt van de voornaamste bespreekpunten.

Aan tafel met Anabelle Mafioli, Wade Moore, Miguel Soto Cruz en Hermann Edelmann in het huis van Miguel en Anabelle in Coronado

Miguel, Hermann

Pro Regenwald

Ook Hermann Edelmann van Pro Regenwald is er. De Duitse organisatie Pro Regenwald doet fondsenwerving voor projecten en zoekt veel de publiciteit om bewustwording te bevorderen. Dit gaat breder dan het regenwoud. Arbofilia heeft een potje met geld van Pro Regenwald voor boompjes planten en voor landaankoop. Daar is Hermanos de Luís mee aangekocht. Pro Regenwald organiseert bovendien ieder jaar een groepje vrijwilligers die Spaans komen leren en boompjes planten in El Sur.

Costa Ricaanse overheid

Er wordt over nagedacht om subsidie van de overheid aan te vragen (Pago por Servicios Ambientales). Deze subsidieregeling is bedoeld om de diensten die boseigenaren leveren aan de maatschappij te belonen, zoals het vasthouden van grond en het leveren van schoon water. Het is niet veel, ongeveer \$ 50,- per ha per jaar, maar het is iets. Een andere mogelijkheid is het aanvragen van de status 'zona protectora privada'.

Inde omgeving wordt nog altijd flink gestroopt. Het gebrek aan park rangers (te weinig capaciteit want te weinig geld) werkt dat in de hand. Overigens heeft de overheid een aantal dingen wel goed geregeld, op papier tenminste. Er zijn landgebruikskarten met betrekking tot geschiktheid van grond op basis van helling, bodemkwaliteit, erosiegevoeligheid etc.. Die kaarten zeggen dat de helft van deze regio niet geschikt is voor landbouw, alleen voor natuurlijk bos. Minder dan 10% is goede landbouwgrond. De rest zou alleen extensief gebruikt moeten worden, in agroforestry systemen of bijvoorbeeld houtteelt. De wettelijk vastgestelde landuse manual zegt dat met een helling van >40% niets gedaan mag worden. Elke bron moet beschermd worden tot 100 m vanaf de bron aan alle zijden. Langs elke rivier is 15 m aan beide zijden beschermd. Dit nog afgezien van 10% nationale parken en nog eens 15% lagere beschermingsgraden. De overheid heeft alleen geen geld voor handhaving van de goede regels. Bovendien worden invloedrijke families sowieso niet op de vingers getikt. Wat dat betreft houden de buitenlandse investeerders zich beter aan de regels.

De kust tussen Jacó en Quepos is één grote bouwput en aaneenschakeling van glimmende borden van resorts. Met vlinders, apen, boomkikkertjes en rode ara's erop, natuurlijk. Maar ondertussen wordt voor de bouw van die resorts wel een hoop natuur om zeep geholpen. De bedrijven profiteren van de natuur, maar betalen er niet voor. Pablo en ik zitten te fantaseren dat die resorts eigenlijk de corridor zouden moeten sponsoren.

Links: hotels in aanbouw in Jacó. Rechts: Río Tulín, waarvan het water uit La Potenciana komt.

Organisatie uitvoering

Arbofilia bestaat uit Anabelle (voorzitter), Miguel en Wade. Verder zijn er nog enkele leden in San José, die weinig actief zijn. Daarnaast is er nog een raad van wijze indianen, verspreid in de Talamanca. En niet te vergeten de vaste krachten Giovanni en Nuemi Sanchez, Oscar en Alberto Venegaz Corrales en Johnny (broer van Nuemi). Het functioneert zo al jaren, maar het blijft zwak.

Miguel en Anabelle doen hun werk voor Arbofilia op vrijwillige basis. Anabelle komt vrijwel nooit meer in het gebied omdat haar werk haar volledig opslokt. Haar bijdrage aan de corridor is vooral administratie. Miguel doet steeds meer op afstand, Giovanni en Alberto kunnen veel zelf af, maar Miguel en Wade zijn vooralsnog de enige die kunnen autorijden. Gelukkig vangt Wade veel op als Miguel in het buitenland werkt, maar Wade heeft ook nog zijn eigen boerderij op 7 uur rijden naar het oosten.

Juanita Venegas met twee van haar dochters en haar kleinkind. Rechts: schoonzoon Ricardo.

In een 1 op 1tje met Giovanni wordt duidelijk dat hij zijn werk in de Corridor helemaal geweldig vindt. Hij doet niets liever dan in het bos lopen en zou ons graag nog een keer meenemen naar de top van de Turrubares. Ook van Alberto heb ik een heel positieve indruk. Hij is betrouwbaar en gemotiveerd en dol op geintjes trappen. Het blijkt dat Alberto (ongetrouwd, dus mobiel) ook meewerkt aan de andere kant van de Corridor. Hij woont dan in het Estación. Giovanni en Alberto zijn in principe full-time in dienst. Oscar en Johnny part-time. En als het regentijd is worden er tijdelijk mensen ingehuurd voor planten en wieden. Wade krijgt ook een vergoeding voor zijn tijd. Maar: Wade wil niet als werknemer worden ingehuurd, maar betaald krijgen voor zijn diensten.

Miguel wil de coördinatie van het operationele deel het liefst overdragen. Dat zegt hij al een paar jaar, maar nu is hij er echt aan toe. In de loop van de week zinspeelt hij er steeds vaker op dat Pablo dat wel zou kunnen en wordt daar steeds concreter in.

Links: Alberto. Midden: Miguel en Oscar. Rechts: het nevelwoud doet zijn naam eer aan.

Al op de eerste zaterdag spreken we over het oprichten van een S.A. voor het operationele werk. Het projectgeld zou dan ook gaan naar die S.A. en die S.A. zou dan ook salarissen gaan betalen van Giovanni, Alberto etc. Daar zijn we het in principe snel over eens. Er zijn allerlei redenen om de uitvoering los te koppelen van Arbofilia: de huidige afhankelijkheid van de persoon Miguel, de aard van Arbofilia als ideële organisatie die door vrijwilligers wordt getrokken. De Corridor is nu kwetsbaar omdat het zichzelf nog niet kan bedruipen. Daarom is groei nodig in mensen, middelen en grond.

Nu nog een directeur voor deze S.A. Op de laatste ochtend wordt concreet wederzijds uitgesproken dat Pablo dat zou kunnen worden. Pablo wil graag het project coördineren en begrijpt dat het voorlopig part-time is. Miguel zou vervolgens het liefst direct alles overdragen aan Pablo, maar dat is niet realistisch omdat Pablo eerst het één en ander moet beslissen en regelen voordat hij met zijn

gezin in Costa Rica kan komen wonen. Je gezin overplanten is geen kleinigheid. De S.A. heeft geld nodig om van start te gaan en een organisatie op te bouwen. Het Delta Lloyd project heeft een goede organisatie nodig. Dit project kan helpen om het kip-ei verhaal te doorbreken, zodat het project kan doorgroeien. Met een professionelere organisatie wordt het ook makkelijker om meer fondsen te werven.

Miguel wil deze S.A. op korte termijn oprichten. Wade kan helpen bij de overdracht en Pablo de eerste tijd begeleiden. Miguel wil zelf veel geld kunnen verdienen en financieel aan de corridor kunnen bijdragen.

Ook voor het grondeigendom moet een rechtspersoon worden opgericht (zie volgende paragraaf). Er moet nog wel het één en ander worden uitgewerkt om de relatie tussen de grondeigenaar (immobiele zaken) en de operationele S.A. (mobiele zaken) te regelen. Misschien een soort beheerovereenkomst. De advocaat zegt dat de geldstromen prima via de operationele S.A. kunnen lopen. De operationele S.A. kan dan grond aankopen en de titels op naam van de grond-SA zetten. De grond-SA bepaalt de doelen van het project, niet de directeur van de operationele S.A.

Ik heb een idee voor een naam van de S.A.: Sembrar Arboles (Bomen Planten). Grapje.

Links: Pablo geniet met volle teugen. Rechts: uitzicht op Jimenez.

Grondeigendom

Redenen voor het beter regelen van het grondbezit:

- Arbofilia is een kleine, kwetsbare organisatie
- Internationale bescherming van de grond (dit argument blijkt later een beetje overbodig omdat eigendomsrechten al heel sterk zijn in Costa Rica)
- Bekrachtiging van de huidige samenwerking
- Een veiliger gevoel voor donoren in Nederland en Duitsland

Al in oktober had Miguel aangegeven dat onze eerdere favoriete oplossing, een ITF ltd als blote eigenaar en vruchtgebruik voor Arbofilia geen optie voor hem is. Het recht van grondeigenaren is bijna absoluut in Costa Rica. Het is in de grondwet geregeld en gaat daardoor over alle andere wetten heen. Hij vindt het te risicovol om dat eigendom bij een 'lege' organisatie weg te zetten waar een buitenlandse organisatie achter zit waarvan niemand weet hoe dat over 30 jaar gaat. Een ltd is gekoppeld aan personen: de eigenaar kan de boel verkopen of de ltd opheffen.

We bespreken de opties op zaterdag met Wade, Anabelle, Hermann en Miguel. Volgens Miguel is een S.A., opgericht door Arbofilia en ITF (en eventueel Pro Regenwald), de beste optie. Dit is hem door meerdere mensen aangeraden. Wade zegt: alle buitenlandse organisaties richten een S.A. op: dat zal dan wel het veiligst zijn. Het idee is een aparte S.A. op te richten voor alleen het beheer van de grond, en nog een andere club voor het uitvoerende werk. Ik geef aan bedenkingen te hebben bij een grond-S.A. omdat die optie in het onderzoek door Joris en Ab afgefallen was. We stellen een aantal vragen op voor de advocaat en maken een afspraak met hem voor dezelfde middag. Overigens heeft Miguel voorkeur voor 2 advocaten, ook nog die dame in Puriscal, omdat anders alle kennis bij 1 advocaat zit en dat vindt hij risicovol.

Op weg naar Jimenez

Optie S.A.

We brengen zo'n 3 uur door bij de advocaat met de hele delegatie Arbofilia –ITF – Pro Regenwald. De advocaat is stellig: de S.A., opgericht door Arbofilia en ITF, is de meest logische optie. Arbofilia en ITF moeten dan beide in hun statuten opnemen dat ze een S.A. mogen oprichten in Costa Rica. Het is volgens de advocaat geen probleem dat Arbofilia een Asociación is (i.t.t. wat Joris eerder meldde) en dat ITF een Nederlandse Stichting is. Degene die namens het ITF de S.A. mede opricht moet een machtiging hebben van het bestuur. Er moet een vertaling worden gemaakt in het Spaans van de ITF statuten. Kosten: 50 k colones per akte = 260 \$.

In de oprichtingsakte kan worden bepaald dat de grond van de S.A. niet verkocht kan worden zonder goedkeuring van alle partners.

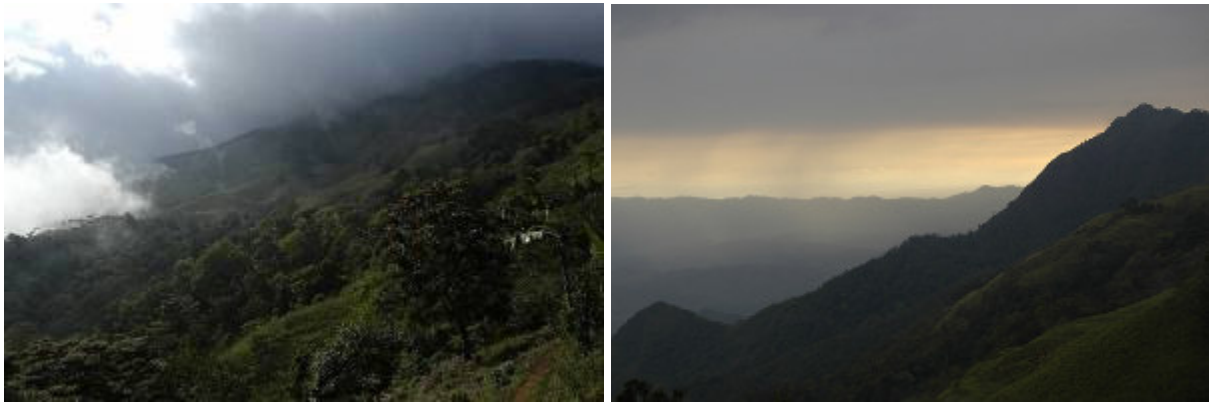
Kenmerken S.A.:

- Een S.A. heeft een winstdoelstelling, maar het is geen probleem om geen winst te maken.
- Het is niet mogelijk de scope aan activiteiten van een S.A. in te perken. Je kunt wel met elkaar afspreken: deze S.A. beheert alleen grondbezit, maar in de toekomst kan ieder lid bepalen voor welke activiteit hij zijn deel wil gebruiken.
- Een S.A. heeft aandelen. Iemand moet de meerderheid hebben, 50%-50% verdeling kan niet. De aandelen weerspiegelen de verhoudingen van het stemrecht
- Je hebt minimaal 3 natuurlijke personen nodig om een S.A. op te richten. Een S.A. heeft minimaal 4 bestuursleden
- Er kunnen in de toekomst nieuwe partners toetreden
- Volgens de Costaricaanse wet worden de aandelen verdeeld naar inleg. Bij het toetreden van een nieuwe partner kunnen de zittende partners echter bepalen hoeveel aandelen deze krijgt. Het is dus te voorkomen dat een nieuwe partner zich erin koopt en direct de macht overneemt.
- De eigenaren zijn volledig aansprakelijk
- De S.A. moet belasting betalen, niet de moederorganisaties.
- Een jaarverslag voor de belastingdienst is verplicht.

Verschillen tussen een ltd en een S.A.:

- Een S.A. kan meer dan een ltd (wat?), is flexibeler
- Bij een ltd kan de aansprakelijkheid niet meer zijn dan het kapitaal van de ltd. Maar hoe meer land, hoe meer kapitaal. In de praktijk zijn voor ons de risico's van een ltd dus niet veel kleiner.
- Een S.A. heeft lagere belastingen dan een ltd.

Ik probeer meerdere keren te vragen wat het risico is voor het ITF. Ik krijg het antwoord dat als je zoiets begint er altijd risico's aan verbonden zijn. Daar kan ik niets mee. Ik neem me voor deze vraag schriftelijk nogmaals te stellen. Het gaat vooral om de aansprakelijkheid. Wat zijn de aansprakelijkheden waar je aan moet denken in het geval van alleen grondbezit? Is dat een acceptabel risico?

Even twee plaatjes tussendoor die verder niet in het verslag passen, behalve dat de zon even doorbrak na een middag plensregen. Het nevelwoud deed zijn naam eer aan.

Asociación

Alternatief: Arbofilia en ITF richten samen een nieuwe Asociación op.

Kenmerken:

- Alleen personen kunnen lid zijn.
- De Asociación heeft maar 1 doel
- Gecompileerd qua regelgeving
- Biedt een lagere bescherming voor de grond dan een S.A.

Optie van erfdienstbaarheid:

Meerdere keren opper ik de optie van erfdienstbaarheid (Arbofilia blijft grondeigenaar maar ITF (of een ITF S.A.) vestigt zakelijk recht op de grond die bij verkoop van de grond daarop blijft liggen). Erfdienstbaarheid in Costa Rica werkt echter anders dan in Nederland. In Costa Rica kan de grondeigenaar eenzijdig de erfdienstbaarheid opheffen. Het zou dan vooral een symbolische functie hebben en dan zijn al die notariële aktes een beetje een dure maatregel.

Voordelen:

- Grondeigendom bij Costaricaanse partij
- Wel juridische betrokkenheid ITF bij de grond

Nadelen:

- Grondeigenaar kan eenzijdig erfdienstbaarheid opheffen
- Bij verkoop van de grond/ opheffen van Arbofilia geen zekerheid voor ITF
- Juridisch gezien zwakke oplossing

Optie van Patrimonio

Op de laatste avond met Wade brengt Miguel een laatste optie naar voren: patrimonio. De finca in Galan is patrimonio van Arbofilia. Dat betekent dat het 'erfgoed' is van Arbofilia, wat niet kan worden verkocht zonder een unaniem besluit van de leden. In principe kan het nooit meer worden verkocht. Dit zou ook kunnen met de corridor. De corridor zou dan patrimonio van Arbofilia kunnen worden.

Voordelen:

- Geen consequenties voor ITF (risico's, belastingen etc)
- 'Costa Rica is van de costaricanen'
- Land wordt 'onverkoopbaar'

Nadelen:

- Wat als Arbofilia wordt opgeheven?
- Geen 'internationale' bescherming

Overigens is het sterke recht van de eigenaar dus ook gunstig. De overheid kan niet zomaar onteigenen. Als er bij hoge uitzondering toch onteigend wordt, moet de overheid de grondwaarde betalen. Het risico dat de Corridor of een deel daarvan wordt onteigend, is nihil. De belangrijkste redenen om het grondeigendom beter te regelen zijn dus de wensen van de Nederlandse donoren ('veilig stellen van investeringen') en de kwetsbaarheid van Arbofilia.

Volgens de advocaat lijken alle contracten op elkaar. We komen er nu niet uit, maar hij stelt voor alvast te beginnen en gaandeweg keuzes te maken. 80% is wél duidelijk. De discussies zijn nu nog erg theoretisch. Uitwerken:

- Doelstellingen
- Wat te doen met winst
- Wat te doen met belastingen
- Wat zijn de taken van de partijen
- Wat te doen met risico's
- Bestuurssamenstelling, wisselingen
- Uitbreiden consortium
- Afbouwen/ beëindigen

Op de laatste dag komt Wade met het volgende idee: de grond-S.A. moet bestuurd worden door een consortium van organisaties. Hij wil UnaProa wel voorstellen om daar ook in te gaan zitten. We zouden dan kunnen denken aan Arbofilia, ITF, ProRegenwald, UnaProa, en eventueel grotere donoren in Nederland.

De zoektocht maakt duidelijk dat het allemaal niet zo eenvoudig is. Ook Joris en Ab hadden zich vorig jaar uitgebreid laten voorlichten. Ik heb nog niet het idee dat ik dichterbij een antwoord ben. Thuis nog maar eens grondig bespreken en per mail de advocaat verder bevragen.

Stand van de Corridor, opties voor landaankoop

Zie de bijlage voor een totaaloverzicht van de gronden die nu deel uitmaken van de Corridor. De nieuw aangekochte stukken zijn Mayo (aan het verre eind van Potenciana), Bosque II (tussen Galan en Potenciana), Caite (in La Potenciana), en Porras, wat Hermanos de Luís verbindt met Bosque II en Caite. Caite bleek na de landmeting groter dan gedacht, zodat Miguel extra moet betalen aan de eigenaar. Hermann vindt het goed dat zijn potje daarvoor wordt gebruikt. Wij vinden het ook goed.

Verder zijn nog aangekocht Hermanos de Luís met geld van Pro Regenwald en Rita met geld van een andere Duitse organisatie.

Mayo is een smalle strook van de boerderij van Mayo van de oostelijke top van La Potenciana over de bergkam naar beneden, naar de kruising van de weg. Het is belangrijk om de bergkam te herbebossen. De hellingen naar beide zijden zijn erg steil. De steilste stukken van de helling aan de westzijde behoort nu ook tot de Corridor. Er is een hek geplaatst om de koeien van Mayo eruit te houden.

Mayo

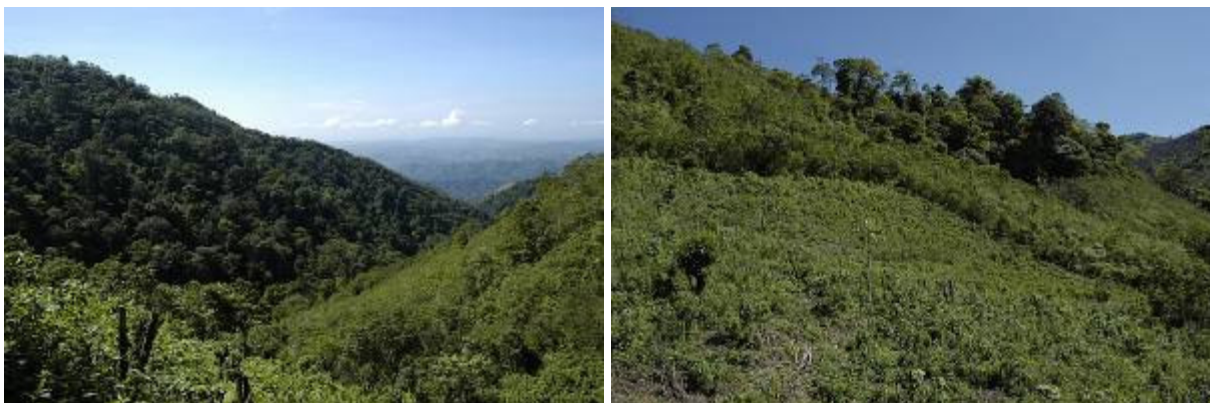
Caite ligt onder/langs de weg in La Potenciana, zo'n beetje bij de splitsing, tussen Anita en Vianey Trejos in. Het is de bron van Caite rivier en heeft nog natter bos dan Potenciana. Miguel noemt het pluviaal nevelwoud. De wolken worden hier omhoog gestuwd in een soort trechter. Het is vrijwel helemaal bos en volgt de rivier het dal in. Helaas hebben we dit alleen vanaf de weg gezien.

Links: Caite (in het dal naar linksboven). Rechts: Links bovenin de foto La Potenciana. El Caite is op deze foto niet te zien. In het tweede dal stroomt Rio Caite met Porras op de verre oever. Het platgebrande stuk is goed te zien (pijl).

Porras is de oostelijke oever van de Caite rivier. Miguel heeft alleen een smalle strook van 5 ha gekocht en niet de hele boerderij, die was niet te betalen. De belangrijkste functie van Porras is verbinding. Langs de rivier staat nu nog bos maar dat was met de eigenaren van beide oevers niet veilig. De meest bedreigde oever is nu aangekocht. Een groot deel van de rest van die boerderij is platgebrand (zie foto).

Bosque II ligt aan de westzijde van Rio Caite en heeft in de beekdalen erg goed primair bos. Ook heeft het wat secundair bos, bonen van Oscar en grasland. Het is alleen te bereiken via het land van Vianey Trejos, een grote boerderij met bijna allemaal gras. Miguel vertelt dat ik bomen bestudeer en Vianey vertelt direct van een iep die hij heeft omgezaagd die 1500 jaarringen telde (de iep moest wijken omdat er een Tepezquintle in zat). De tirases (=iepen) zijn dus van Vianey. Miguel zegt hem meerdere keren te hebben benaderd om het iepenbos te kopen, maar Vianey reageert niet/ wil niet verkopen. Het iepenbos loopt overigens helemaal door tot aan Rio Caite, al zullen er verder naar beneden geen iepen meer staan.

Bosque II. Linkerfoto: de helling waarop we staan, ook de helling met gras, tot in het beekdal. Rechterfoto: het bonenveld. Het bos hoort er ook bij.

Op Bosque hebben Oscar, Alberto en Miguel een huisje gebouwd ten bate van de bonenoogst. Ik vind het wel een slimme zet om Oscar te blijven toestaan hier bonen te verbouwen. Het is een soort betaling in natura, ze helpen elkaar vaker met praktische dingen. De minder steile stukken zijn geschikt voor landbouw, de steilere stukken moeten worden herbebost. Miguel wil samen met Oscar een soort agroforestry systeem ontwerpen voor de bonen. Wist je dat Costa Rica ongeveer 25 soorten bonen heeft? En dat je met sommige bonen meer verdient dan met koffie?

Als ik het goed heb, is dit Hermanos de Luís, beide foto's vanaf het pad tussen Potenciana en Galan (voor het grootste deel een stuk smaller dan dit!)

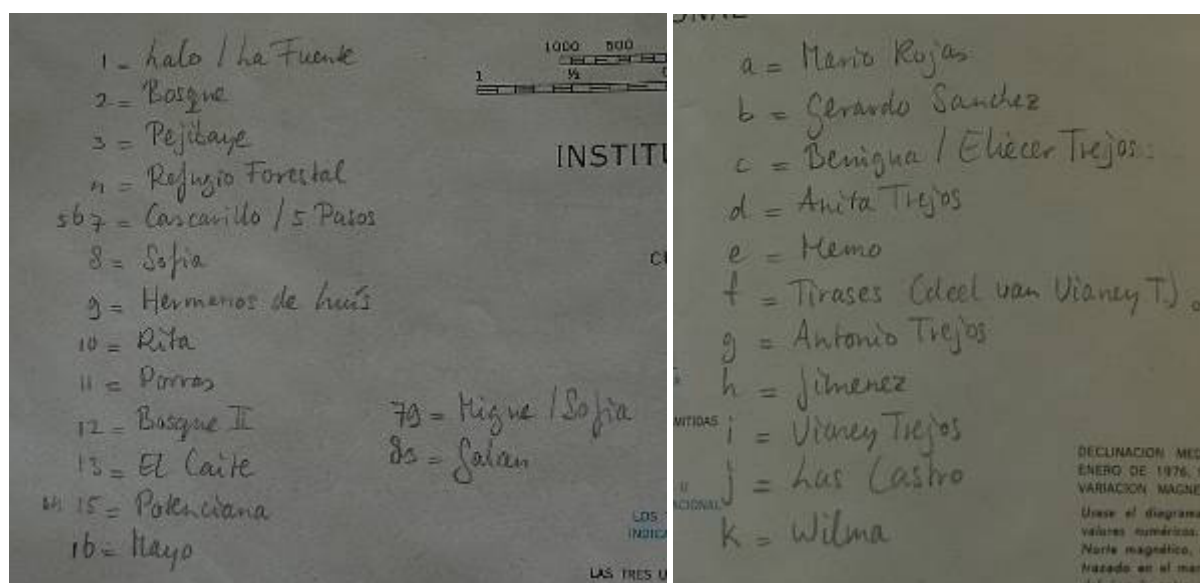
Hermanos de Luís is een groot stuk grond met vooral weiland, maar ook fantastische stukken bos inclusief de net ontdekte waterval met poema-grot. HdL loopt van Sofia het dal in, kruist het pad van Potenciana naar Galan, tot de overkant van Rio Caite. Rita sluit daarop aan tot aan het pad tussen Rio Caite en Rio Lanas.

Rojas vanaf de bovenste grens van Cascarillo. Rojas is de linker helling. Jacobo de rechter.

We zijn dus een heel eind met de route Lalo-Carara-Bosque-Pejibaye-Castro Cervantes Refuge-Cascarillo-Rojas-Sofia-HdL-Porras+Bosque-Caite-(Memo)-Potenciana-Mayo. Rojas en Memo zijn de laatste ontbrekende stukken. Van Memo is maar een klein stukje nodig dat wellicht met grondruil kan worden verwezenlijkt.

De alternatieve route is van Cascarillo (=Cinco Pasos) via Rojas-Sanchez-Eliecer-Anita-Potenciana met een dwarsverbinding via de iepen tussen Eliecer en Porras. Rojas is voor beide routes essentieel. Jacobo is een alternatief voor Rojas. Het is echter niet gelukt om Anita aan te kopen vanwege de absurd hoge prijs die de erven van Anita vragen.

Een door mij geschetste kaart van de gronden in eigendom (cijfers, met uitzondering van het wildreservaat nr. 4) en de opties voor landaankoop (letters)

Daarnaast heeft Miguel zijn oog laten vallen op Jimenez, van 127 ha met name bos, waar iemand een vergunning voor heeft gekregen om het bos te openen en er cabinas te bouwen. Jimenez ligt in de hoek tussen Porras, HdL en Rita en raakt ook aan Memo.

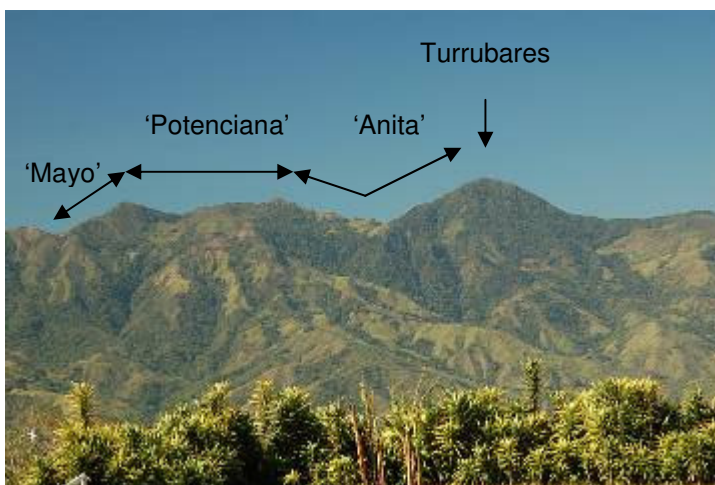
Links: overleg over strategie landaankoop in het Estación in El Sur.

Rechts: Las Castro zijn aan het verhuizen naar een kilometer verderop en iedereen helpt mee. Wij ook. Uit de oude huisjes worden de prachtige wastafels gehaald en met de truck naar het nieuwe huis gebracht. We kunnen alleen niet met de auto helemaal bij het huis komen...de laatste honderd meter wordt sjouwen. En ze zijn zwaar.... De dames zijn er nog steeds en zijn erg blij om mij te zien. Zielig dat ze moeten verhuizen, maar hun uitzicht gaat er erg op vooruit.

Miguel laat ons van een afstand een stuk grond zien van 100 ha aan de noordhelling van Cerros de Turrubares, ten oosten van Potenciana. Het is goed te doen qua planten maar ik vind het erg ver weg. Het grote stuk bos dat een helling verder ligt dan Jimenez heet Wilma. Het is 600 ha groot. 'Wilma is a ghost', ze is al sinds de jaren '70 niet meer gezien. Dit zou ooit het uiterste stuk van de corridor kunnen worden. Het is zeer goed bos.

Antonio Trejos woont op een steenworp van zijn broer of neef Vianey. Het is een wat oudere man. Als Pablo, Alberto en ik voorbij komen duwt hij me het plan van zijn bos in handen (zie bijlage). Het is dat bos van het bord waar je langs komt op weg van Potenciana naar Galan. Het ligt tussen HdL en Bosque II. Maar het geeft te denken dat we blijkbaar ons niet meer door het gebied kunnen bewegen zonder dat mensen ons stukken grond aanbieden! Als we in El Sur zijn belt er iemand dat hij zijn grond wil verkopen. Het is blijkbaar al lang geen geheim meer dat Miguel grond koopt en dat wij dat financieren....

Eerder was sprake van een mogelijke ruil tussen Ricardo en een deel van La Fuente, maar Miguel vindt dat geen goede ruil. Ricardo heeft weliswaar veel bos (100 ha) maar La Fuente is veel waard voor het project (geplante boompjes, paarden, watervoorziening El Sur). De grondprijzen schieten omhoog. Als we het zouden willen ruilen dan kunnen we beter nog even wachten want de waarde wordt alleen maar hoger...maar het stuk grond is te belangrijk voor de corridor.

Zicht op Mayo en een glimp van Anita. Potenciana ligt aan de achterkant van deze bergrug

Potenciana

Het ziet er super uit. Potenciana is nu klaar wat betreft planten, het gaat nu om onderhoud. Het systeem met gezaaide schaduwbomen en daaronder geplante climaxbomen werkt geweldig. Naar sommige van mijn foto's moet ik goed kijken, want ze zijn gemaakt in het aangeplante deel maar dat zou je niet zeggen. Het wordt al echt een bos.

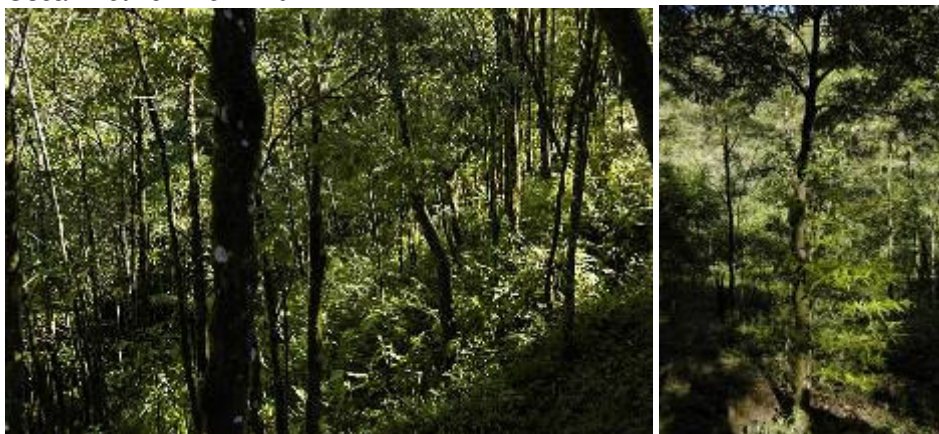

Linkerfoto: rechts is het weiland van de buurman. Links zag er ook zo uit. Op de rechterfoto de watertanks tussen de geplante bomen.

Oscar en Alberto doen geweldig werk. Juanita en haar dochters zorgen voor de boomkwekerij. De vrouwen liepen trots mee om zelf de boomkwekerij te laten zien. Daarna gingen we met de mannen verder naar boven. We zien de watertanks, waarmee 40 families van drinkwater worden voorzien.

Links: huisje van Oscar en zijn familie, waar we drie nachten hebben geslapen. Rechts: De vrouw van Oscar met hun kleinkind.

Het aangeplante bos van La Potenciana en een symbolische foto van een boompje onder zijn schaduwboom.

Voor meer info over de manier van werken, zie het verslag van Joris van vorig jaar. De boompjes hebben fosfor gekregen om goed te groeien. Dat past niet zo goed bij het ecologische imago, maar het werkt wel.

Oscar en Miguel, diverse boomsoorten in familieboomkwekerij

Cascarillo

Het huisje op Cascarillo (ofwel Cinco Pasos) is nu echt vervallen, de gaten vallen in het dak. Het moet vóór het volgende regenseizoen worden gerepareerd, omdat de planters daar moeten slapen. In één van de kamers slaapt regelmatig een poema. Er hangt een heel rijtje machetes, Miguel vindt dat ik daar een foto van moet maken 'omdat dat het verhaal is dat niemand vertelt'. Het is gewoon hard werken, zo'n corridor.

De eerste aanplant is nu 2 seizoenen oud en is goed gegroeid. De aanplant van dit jaar is een fors aantal boompjes, opnieuw geplant in opengekapte rijen. Het op die manier gecreëerde klimaat ziet er goed uit. Toch lijkt het of er veel boompjes uitvallen. Dat is ook zo (we lopen een aantal rijen af), maar Pablo en ik kijken soms ook gewoon over de boompjes heen. Giovanni laat ons zien waar de boompjes staan. Er zijn hele kleine bij van 10 cm hoog. Bezorgd vraag ik aan Miguel of dat wel verstandig is, zulke kleine boompjes planten. Miguel verzekert ons dat dit een hele sterke, langzaam groeiende boomsoort is. Wieden is echter een secuur werkje: zulke kleine boompjes zie je makkelijk over het hoofd. Daarom doet Giovanni dat in principe zelf.

Op 3 strategische plekken wordt een weilandje open gelaten, zodat de paarden daar kunnen grazen terwijl het plantwerk gebeurt. Er is hogerop nog behoorlijk wat ruimte om te planten. We komen langs een rij bomen die Miguel 8? jaar geleden heeft geplant voor de vorige eigenaar. 5 Pasos volgt de bergkam zodat het uitzicht steeds fantastisch is (zie foto!).

Links en midden: boompjes van dit jaar. Rechts: boomje van vorig jaar

Giovanni tussen de varens van het nog te planten deel van Cascarillo. Rechts: het bos van Rojas.

Het pad is goed onderhouden en loopt door over Rojas en verder. Bij een kruising splitsen we op. Met Giovanni loop ik verder rechtdoor door een supermooi overgangsbos waar Giovanni ook erg blij van wordt. Giovanni vertelt enthousiast over zijn liefde voor het bos en zijn werk in de corridor. We vinden eikels van een Roble negro. Eiken horen bij het nevelwoud. Dit is de eerste eik vanaf 5 Pasos, helemaal niet ver weg! Ik kan niet wachten op het moment dat we de hele Corridor af kunnen lopen. Giovanni is daar ook wel voor in. Je kunt ook vanaf hier naar Galan lopen.

Naast Cascarillo is een finca te koop van 15 ha voor 5M\$. Een investeerder wil een pad openen met een trekker tot aan Cascarillo vanwege SIEPAC (de hoogspanningslijn waarvoor nu echt de voorbereidende werkzaamheden zijn begonnen). Bosbescherming is nog altijd niet vanzelfsprekend en we kunnen er ook niet zomaar van uitgaan dat de reservaten veilig zijn!

De eerste eik!

La Fuente

Er zijn in 2007 7800 boompjes geplant op La Fuente, ofwel 7,8 ha. Ze zien er kerngezond uit en de diversiteit in soorten is groot. De boompjes van vorig jaar hebben we niet gezien, maar wel de eerste aanplant van 2002. Dat is echt spectaculair! Het is een bos, dat in principe geen onderhoud meer nodig heeft. Miguel wil het nog wel verrijken met zo'n 600 boomsoorten. Nu is het een goed moment om dat te doen, omdat er nu voldoende schaduw is. Miguel verwacht dat de ara's en de toekans nu op korte termijn gebruik gaan maken van dit bos.

Giovanni Sanches op La Fuente, waar hij verantwoordelijk voor is. Alle bomen op de foto's zijn geplant.

Overigens wordt mij steeds meer duidelijk dat 3 jaar onderhoud niet genoeg is. Het onderhoud wordt wel minder, maar om een goed bos te krijgen is tussenplanten na een jaar of 5 bijvoorbeeld gewenst. Ook inboet is veel werk. Ik krijg het vermoeden dat we dat in onze begrotingen onderschatten.

We zien de waterbron van het dorp El Sur. Het is prachtig om het water te zien stromen.

Er is nu 1,8 ha verbeterd gras. Miguel streeft naar ongeveer 3 ha grasland voor de inmiddels 8 paarden (waarvan 2 drachtig). Er moet nog een stukje worden verbeterd, zodat er meer ruimte overblijft voor bosaanplant. Verbeterd gras is voedzamer, zodat er minder ruimte nodig is. Nu is er nog 4,5 ha gras. Met Giovanni bespreekt Miguel het plan om het grasland in kleinere stukken te verdelen, zodat een rotatiesysteem kan worden ingevoerd. Daarmee krijgt het gras de gelegenheid zich te herstellen.

Het oude huisje, dat dienst doet als schuilplaats voor de paarden, is nu zo vervallen dat het bijna instort. Met steun van een Canadese vriendin is begonnen met de bouw van een afdakje, maar eigenlijk moet er een schuurtje komen waar ook gereedschap kan worden bewaard. Er is nu geen geld voor en het zou wellicht een projectje voor de projectenlijst kunnen zijn.

Certificaatbomen

Het certificaatbomenbos ligt er superstrak bij. Het is fantastisch onderhouden. Op het hele terrein staan nu verspreid bomen die al zo groot zijn dat ze geen onderhoud meer nodig hebben. Ook staan er weer heel veel nieuwe boompjes. Blijkbaar valt er ook heel veel uit. Giovanni bevestigt dit. De aanplant wordt hier met name door vrijwilligers gedaan, zoals die van Pro Regenwald. En vrijwilligers kunnen er niet zoveel van. Bovendien wordt het onderhoud wel erg goed gedaan. Er is daardoor veel licht en het onkruid groeit weer hard terug. Giovanni is zelf wel gecharmeerd van het systeem op Cascarillo, met het schoonhouden van stroken tussen het onkruid, zodat de plantengroei de boompjes beschermt zonder het te verstikken. Dat is beter voor de boompjes en beter voor degene die het werk moet doen.... Ook zijn schaduwbomen nodig.

Werken met vrijwilligers is dus niet goedkoper, als ze zulk slecht werk leveren. Je blijft hangen in het stadium van net geplante boompjes, dus je blijft ook geld steken in onderhoud.

Project Tepezquintles

Wade Moore heeft met steun van het ITF (projectnummer 2003 - 3) een Tepezquintles onderkomen gebouwd op zijn boerderij, Finca Pasiflora in Longo Mai, waarin deze grote knaagdieren zich kunnen voortplanten. Want dat is nog niet zo eenvoudig. Tepezquintles of Paca's zijn nachtdieren met een nogal vreemd voortplantingsgedrag: ze doen het in het water. Verder hebben ze uitgebreide holen nodig met gangen en uitgangen om te kunnen ontsnappen aan predatoren.

In dit project is een speciaal buitenverblijf gemaakt voor de dieren, die zich ondertussen prima hebben aangepast. Het onderkomen ziet er heel prettig en heel natuurlijk uit. Het maken van dit buitenverblijf is natuurlijk niet het uiteindelijke doel. Deze dieren horen in het wild te leven en dit project helpt deze soort in hun voortbestaan, omdat ze in het wild steeds zeldzamer worden. In Costa Rica worden deze dieren nog steeds op grote schaal bejaagd. Ze worden met uitsterven bedreigd, maar meer dieren in het bos hebben daaronder te leiden. Jonge jaguars zijn bijvoorbeeld voor een groot deel van hun dieet afhankelijk van Paca's. De bij Wade gekweekte Paca's worden dan ook weer in het wild uitgezet.

Ongeveer 2 jaar geleden is gestart met de bouw. Wade had toen al een aantal dieren aangekocht (2) en gekregen (2) van MINAE (het ministerie dat verantwoordelijk is voor het beheer van de natuurparken). Toen het echte verblijf nog niet klaar was, werden de dieren ondergebracht in relatief kleine hokken. Toch werd al snel de eerste Paca-baby geboren (zie het reisverslag van Joris en Judith uit 2006). In 2007 werd het 'Paca-hotel' afgebouwd, maar doordat Ralf ziek werd kon hij toen het project niet bezoeken.

Inmiddels is het aantal Paca's in het buitenverblijf toegenomen. Ondertussen zijn er twee mannetjes, drie vrouwtjes en vier kleintjes (de laatste geboren op 28 april 2008), waarvan 1 mannetje. Voordat deze dieren worden voorbereid om te worden uitgezet in het wild, moet deze kleine groep nog in aantal toenemen. Dit is om hun kansen als populatie te vergroten. En deze bijzondere dieren spelen dan uiteindelijk weer hun rol in het bos. Met het eten en verteren van zaden, noten en bladeren zijn zij spil in het gehele ecosysteem. De eerste 'holen' zijn door Wade getimmerd, maar inmiddels hebben ze ook hun eigen hol gegraven, buiten in hun 'tuin'.

Het buitenverblijf van de dieren is gemaakt in een typische stijl zoals je veel in de omgeving ziet, maar het hout komt uit de finca Pasiflora. Op deze finca wordt op een duurzame manier bomen voor

houtproductie geplant en gekapt. Het hele verblijf is omgeven met gaas, omdat Paca's heel hoog kunnen springen. De fundering is diep omdat ze heel goed kunnen graven.... En ze hebben een zwembadje waarin de naam van het ITF is gegraveerd....

Vrouwenhuis Una Proa

Wade heeft ons rondgeleid op het project (projectnummer.....?), waar de constructie al aardige vormen aanneemt. Het gebouw is bedoeld voor de vrouwen van Una Proa, om fruit en groenten te kunnen inmaken voor eigen gebruik en voor verkoop.

De families van de vrouwen werken gezamenlijk aan het huis. Alles zag er erg verzorgd uit en ondertussen zijn werkbanken, muren en de vloeren al aanwezig, waardoor je kunt zien hoe het er uit gaat zien, maar het geheel is nog niet helemaal klaar. Er ontbreken nog aansluiting op water, elektriciteit en wat andere essentiële zaken, zoals bijvoorbeeld de oven, waarin vruchten kunnen worden gedroogd.

	Boerderij/ Farm	Grootte (ha)	Primair Bos (ha)	Secundair Bos (ha)	Grasland (ha)	Nog te planten (ha)	Reeds herplant (ha)	Doelstelling/ goals	Project
1	La Fuente/ Lalo	32	10	15	7	4	15	Agroforestry Water/Hydrological Restoration Erosion Control 3 ha permanent grass for horses Enrichment with 600 trees needed	Aankoop NCDO/ NC-IUCN Aanplant Green Insurance/ Ideële verzekeringen
2	El Bosque	1	1					Genetic Resource Conservation	Carara Ecological Corridor
3	Pejibaye	10		10		0	10	Ecological Corridor Erosion Control Water/Hydrological Restoration Volunteers	Certificate Trees Certificaatbomen
4567	Cascarillo (5 Pasos)	39	1,5	37,5		10,5	25	Water/Hydrological Restoration Ecological Corridor & Fruit Tree garden Genetic Resource Conservation Agroforestry	Aankoop NC-IUCN Planting project North Holland Province 2006-2008 Herplant project Provincie Noord Holland 2006-2008
8	Sofia	23	19	4				Water/Hydrological Restoration Genetic Resource Conservation	Duitse organisatie
9	Hermanos de Luís	58 (+8)	12	6	40	40	7	Connection Protection of river Caite Waterfall, puma cave Buffer zone	Pro Regenwald Trees planted by Luís and Migue (no funds)
10	Rita	13	3	10					Duitse organisatie
11	Porras	5	5			2,5		Connection Protection river Caite	Aankoop NC-IUCN/ NH 2007
12	Bosque II	22	10	7	5	5		Protection forest Protection river Caite Agroforestry (beans and fruit trees) Connects with Las Castro	Aankoop NC-IUCN/ NH 2007
13	El Caite	18	10	5	3	3		Protection river Caite Pluvial cloud forest (rare) Puma route	Aankoop NC-IUCN/ NH 2007 Pro Regenwald
14	Potenciana I	30	10	20			20	Water/Hydrological Restoration Erosion Control	Aankoop NC-IUCN 2003 Aanplant Provincie Noord Holland 2005
15	Potenciana II	6		6			6	Water/Hydrological Restoration Erosion Control	Aankoop NC-IUCN 2003 Aanplant Provincie Noord Holland 2005
16	Mayo	18		10	4	8	3	Soil protection (ridge) Cloud catchment	Aankoop NC-IUCN + NH 2007 Aanplant (gedeelte) Provincie Noord-Holland 2007
	Total	275	82			73	86		

	Boerderij/ Farm	Grootte (ha)	Primair Bos (ha)	Secundair Bos (ha)	Grasland (ha)	Nog te planten (ha)	Reeds herplant (ha)	Doelstelling/ goals	Project
	<i>Opties voor aankoop</i>								
	Mario Rojas	20	10		8	10		Connection, between Cascarillo and Sofia Source Rio Sur	First priority
	Jimenez	127	80	47		30		Connection, links Rita and HdL to Porras and Memo Strengthens narrow Porras Biodiversity Plans for opening forest to build cabinas	3-4 k\$/ha = 400k€
	Memo	?						Connects Potenciana to Caite and Porras	Grondruil?
	Anita	20	1		19	19		Water/Hydrological Restoration Erosion Control Connection	Owners ask astronomic price
	Elm Forest (tirases Vianey Trejos)	10	7	3		3		Genetic Resource Conservation Water/Hydrological Restoration Ecological Corridor	Owner does not want to sell
	Jacobo	35	33	2		2		Ecological Corridor Water/Hydrological Restoration Genetic Resource Conservation Connects from Cascarillo up, neighbouring Rojas	
	Eliecer Castro/ Benigna	53						Turrubares summit	\$ 25 k? Titels van Las Castro zijn nog niet overgeschreven, hypotheek nog niet betaald!
	Gerardo Sanchez							Between Rojas and Eliecer Bordering Las Castro (little peak)	
	Antonio Trejos	23	23?					Connection Between HdL and Bosque	Already well-protected?